

N:o 16 a.

Ank. till Riksd. kansli den 21 april 1891, kl. 2 e. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring af gällande bestämmelser i fråga om befordringarna inom arméns officerscorps.

Uti en inom Andra Kammarerna afgifven, till utskottets förberedande behandling öfverlemnad motion, n:o 175, har herr *J. Nydahl* hemställt, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t utfärda sådana föreskrifter rörande befordringarna inom svenska armén, att för nåendet af kompani-, squadrons- och batterichefsgraden samt för befordran till major på stat tillfyllestgörande kompetensprof måtte afläggas, egnade att skapa ett rättvist befordringssystem på grundvalen af förtjenst och skicklighet.»

Jemte framhållande att klagomål så väl offentligt som enskildt framstälts öfver befordringsväsendet inom armén, anför motionären, att, oaktadt regeringsformens 28 § betonar att »förtjenst och skicklighet» skola vara bestämmande vid befordringar, likväl ej finnes stadgad, huru dessa egenskaper skola pröfvas vid militära befordringar; att, om ej såsom vid civila tjänsters tillsättande förslag upprättas å flere personer med rätt att jemte styrkande af kompetens öfverklaga upprättadt förslag, hvilket tillvägagående ej synes lämpligt vid befordringar inom krigsmagten, det likväl borde uppställas vissa kompetensprof för nåendet af vissa grader på den militära banan, för att såmedelst erhålla några hållpunkter vid bedömandet af dugligheten och lämpligheten hos de personer, som stå i tur till befordran. Dessa prof, företrädesvis af praktisk art, skulle visa att den, som skall emottaga befattning

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 14 Häft. (N:o 16 a.)

som kompani-, squadrons- eller batterichef, är hemmastadd i alla kompaniets tjänstegrenar i fält, eger förmåga att leda kompaniets öfningar, utbilda dess underbefäl samt visar sig kunna på ett tillfredsställande sätt lösa honom i terrängen förelagda uppgifter med en truppstyrka uppgående till ett kompani, äfvensom »att den, som vill nå majorsbefordran på stat, ådagalägger, att han kan föra bataljonen i honom förelagda strids- eller andra uppgifter, att han, der tillfälle så erbjudes, visar, att han förstår att taga befäl öfver de andra vapnen, då de i mindre styrka tilldelas en bataljon, att han följaktligen eger erforderlig kännedom om dessa, samt att han eger förmåga att leda de krigsspels-, fält- m. fl. öfningar, som kunna komma i fråga med officerare af lägre grader». Slutligen framhåller motionären att genom dessa kompetensprof utbildningen inom officerscorpsen skulle vidmagthållas och utvecklas, att det måste från vederbörande högre befälhafvare inträda inspektion, grundlig och genomgående, i stället för blott uppvisning och parad, samt att krigsstyrelsen och de, som hafva att afgifva befordringsförslag, hafva något att stödja sig på vid bedömande af underordnade och deras kompetens för vinnande af högre befattning.

Med afseende på befordringar inom svenska armén innehåller det för densamma fastställda tjänstgöringsreglementet följande föreskrifter, hvilka äro af betydelse för den föreliggande frågans bedömande:

Del. II, kap. III, § 8, mom. 3. Skicklighet och förtjenst, ådagalagda uti redan innehafd beställning på sådant sätt, att enahanda egenskaper kunna förutsättas skola göra sig gällande uti en med högre tjänstegrad förbunden ansvarsfullare beställning, skola, derest inga särskilda kompetensvilkor äro stadgade eller andra föreskrifter lemnade, vara de enda grunderna för så väl befordran som förslags afgifvande till sådan och, der särskilda kompetensvilkor äro stadgade, uti alla de fall, då val mellan flere kompetente ifrågakommer.

— — — mom. 5, punkt 2. Befordran till officersbeställning äfvensom transport inom officersgraderna sker af Konungen.

— — — mom. 7. Till officersbeställning från och med underlöjtnantsgraden till och med majorsgraden, hvad den senare vidkommer dock så vidt med densamma ej följer chefskap för corps, afgifves förslag af regementschef eller chef, som har regementschefs myndighet öfver personalen.

— — — mom. 11. Chef, som har att yttra sig öfver ett af underlydande chef upprättadt förslag, skall, så vida detsamma icke oändradt till-

styrkes, sjelf afgifva eget förslag, och öfverlemnas detta tillsammans med det först nämnda till den det vederbör.

— — — § 13, mom. 6. För att kunna föreslås till löjtnant fordras (utöfver fordringarna för att blifva underlöjtnant):

vid infanteriet, att hafva genomgått skjutskolan;

vid kavalleriet, ridskolan;

vid artilleriet, artilleri- och ingenjörhögskolans allmänna artillerikurs; samt vid fortifikationen, artilleri- och ingenjörhögskolans fortifikationskurs.

— — — mom. 8. Vid ledighet inom kaptensgraden af 2 klassen — —

— — skall på successionsförslaget uppföras den inom regementet till tjänsterangen främste af löjtnanterne på stat, mot hvars befordran för tillfället icke skäl anföras i sammanhang med förslaget.

— — § 14, mom. 3. Vid ledighet i beställning såsom »kapten af 1 klassen och kompanichef» skall å successionsförslag uppföras den inom regementet till tjänsterangen främste af kaptenerna vid eller i regementet med lön på stat, hvilka ej äro kompanichefer och mot hvars transport för tillfället icke skäl anföras i sammanhang med förslaget.

— — § 15, mom. 1. Vid ledighet inom majorsgraden vid regemente af infanteriet, kavalleriet eller artilleriet skall å successionsförslaget uppföras den inom regementet till tjänsterangen främste af kaptenerna, hvilken regementschefen anser dertill skicklig och i öfrigt passande.

Anser sig fördelningschef eller likställd chef icke böra tillstyrka det gjorda förslaget, skall han å det förslag, som af honom afgifves, uppföra annan till den lediga beställningen skicklig och i öfrigt passande kapten vid något af honom underlydande regemente, och bör han härvid fästa behörig uppmärksamhet derå, att en såvidt möjligt jemn befordran till regements-officersgraderna inom de särskilda officerscorpserna af samma vapenslag sålunda vinnes.

Af ofvan anförda paragrafer framgår bland annat följande:

1:o) att skicklighet och förtjenst äro, derest inga särskilda kompetensvilkor finnas stadgade, de enda grunderna för befordran inom arméns officers-corps;

2:o) att all befordran inom officerscorpserna sker af Konungen;

3:o) att till officersbeställning från och med underlöjtnantsgraden till och med majorsgraden — hvad den senare vidkommer dock såvidt med den samma ej följer chefskap öfver corps — afgifves förslag af regementschef. (Vid succession till öfverstelöjtnant afgifves förslag af fördelningschefen och till regementschef af chefen för landtförvarsdepartementet);

4:o) att fördelningschefen skall yttra sig öfver regementschefens förslag, och såvida han ej oförändradt tillstyrker detsamma, sjelf afgifva eget förslag samt öfverlemna detta tillsammans med det först nämnda;

5:o) att för befordran till löjtnant från underlöjtnant är föreskrifvet afläggandet af vissa prof;

6:o) att till kapten af 2:a klass skall föreslås den inom regementet till tjänsterangen främste af löjtnanterne, derest icke för tillfället skäl anföras deremot;

7:o) att samma föreskrift gäller vid förslag från kaptenen af 2:a klass till »kapten af 1:a klass och kompanichef»; (Vid de värfvade trupperna förordnar regementschefen kompani- (sqvadrons-, batteri-) chefer bland alla kaptenerna); samt

8:o) att å successionsförslaget till majorsgraden uppföres den inom regementet till tjänsterangen främste af kaptenerne, hvilken regementschefen anser dertill skicklig och i öfrigt passande, dock med skyldighet för fördelningschefen att, derest han icke tillstyrker regementschefens förslag, å förslaget uppföra annan skicklig och i öfrigt passande kapten vid något af hans underlydande regementen med behörig uppmärksamhet derå, att en såvidt möjligt jemn befordran till regementsofficersgraderna inom de särskilda officerscorpserna af samma vapenslag vinnes. (Vid förslags uppgörande till öfverste-löjtnantsbeställning är regementsbegränsningen bortfallen, och fördelningschefen har i första rummet att taga hänsyn till majorerne inom fördelningen, men kan äfven gå utom fördelningen; vid befordran till regementschef innehåller tjänstgöringsreglementet icke någon lokal begränsning.)

Med afseende på regements- och fördelningschefernes skyldighet att taga reda på och pröfva de underlydande officerarnes duglighet och användbarhet i tjensten innehåller tjänstgöringsreglementet följande föreskrifter:

Del. II, kap. I, § 4, mom. 10. Regementschefen skall känna regementets officerares — — duglighet och användbarhet i tjensten.

— — mom. 11. Han skall, i hvad på honom ankommer, — — använda all omsorg vid antagandet af personal till de särskilda beställningarne vid regementet samt med oveld och oafåtligt afseende på tjenstens bästa handhafva befordringsväsendet.

— — § 11, mom. 12. Fördelningschefen och generalbefälhafvaren skall känna samtliga regementsofficerares, kapteners och ryttmästares vid de till fördelningen hörande truppförbanden af infanteriet, kavalleriet och trängen duglighet och användbarhet i tjensten samt äfven, med hänsyn till fördelningens öfrige officerare och civilmilitäre personer af officers rang, söka förvärfva sig största möjliga personalkänedom.

Med stöd af den sålunda förvärfvade personalkännedomen skall han, i hvad på honom ankommer, sörja för att skicklighet och förtjenst få göra sig gällande vid befordran.

Af ofvanstående utredning framgår, att motionärens påstående, att några stadganden ej finnas angående tillämpningen vid militära befordringar af föreskriften i regeringsformens § 28, att förtjenst och skicklighet skola vara dervid bestämmande, torde böra väsentligen modifieras, i det dess innebörd måste inskränkas dertill, att vid befordringar till beställningar från och med kaptensgraden och uppåt ej finnas några bestämda kompetensprof med thy åtföljande betyg. I dess ställe äro vederbörande chefer ålagda att följa de underlydandes tjenstgöring så noggrant, att de sedan vid en uppkommande ledighet kunna till Kongl. Maj:t afgifva yttrande om dessas duglighet och lämplighet till befordran.

I betraktande af svårigheten att inrätta sådana särskilda praktiska prof, som motionären ifrågasatt, och då den militära tjenstgöringen utan all fråga är sådan, att den öfverordnade ganska lätt kan följa och bedöma de underlydandes derunder visade förmåga och användbarhet, samt särskildt de fält- och fälttjenstöfningar, som årligen ega rum, i detta afseende lemna synnerligen goda tillfällen att pröfva de deltagande officerarnes duglighet, tvekar icke utskottet att uttala, att det har svårt att tänka sig någon vinst af dylika särskilda profs afläggande för vinnande af kompetens till kompani-, squadrons-, batteri- och bataljonschefsbefattningarna, men att sannolikt genom dylikas inrättande skulle uppstå så väl utgifter som olägenheter genom rubbningar i de ordinarie öfningarna. Särskildt bör här framhållas att vid bedömandet af personers lämplighet till militära chefsplatser afseende bör fästas vid så många olika synpunkter, att säkerligen ej bättre prof kan införas för vinnande af kompetens till befordran än bedömandet af vederbörandes hela föregående tjenstgöring.

Inom de europeiska kulturstaterna, der med få undantag officerarne liksom vid svenska armén, utnämnas af regenten, ske befordringarna till högre grader dels efter tur, dels efter val, hvarvid lägges till grund s. k. kvalifikationslistor, som af vederbörande myndigheter årligen upprättas öfver underlydande officerare, med angifvande af deras personliga egenskaper, duglighet och kunskaper m. m. — Kompetensprof's afläggande för befordran till högre grad eger endast rum i Österrike och Italien (inom tyska armén skall dock i vissa fall särskild examen afläggas för befordran till kapten af 1 klass vid artilleriet). Dessa prof, som i Österrike bestå uti teoretisk examen för vinnande af majorsgraden och i Italien uti afläggande af praktiskt

prof i förandet af kompani och bataljon för befordran till kapten och major, äro i allmänhet af ringa betydelse och hafva tillkommit för att godtgöra en officersutbildning, som befunnits underhaltig. Då fordringarne för officers-examen höjdes, tillgreps kompetensprof för befordran till högre grad för att såmedelst upphjelpa kunskapsmättet hos dem, som redan innehade officersfullmägt.

Hvad motionären yttrar, att genom dylika profs införande skulle vinnas, att utbildningen inom officerscorpsen vidmagthålles och utvecklas, samt att grundlig och genomgående inspektion skulle inträda i stället för hvad motionären nu kallar blott uppvisning och parad, har utskottet svårt att förstå, då tienstgöringsreglementets föreskrifter äro fullt tydliga, att nu så väl regements- som fördelningschefer äro skyldiga att noga följa de underlydandes tienstgöring för att lära känna deras duglighet och användbarhet, och detta icke, såsom man enligt motionärens förslag kunde tänka sig, blott vid några särskilda prof, utan städse under pågående möten och öfriga öfningar, hvilka alla afse att befrämja och utveckla utbildningen inom officerscorpsen.

Om de klagomål öfver befordringsväsendet inom den svenska arméns officerscorps, som motionären åberopat, äro berättigade, hvilket utskottet icke ansett sig hafva anledning undersöka, äro, enligt utskottets åsigt, anledningarna härtill ej undanröjda genom införande af nya kompetensprof. Endast genom allvarligt bemödande från det högre armébefälets sida att med tillämpning af grundlagens bud tillgodose på samma gång arméns kraf att erhålla de dugligaste cheferna och de enskildes berättigade fordran att blifva med rättvisa och billighet behandlade, kunna de onekligen stora svårigheter, som befordringarna vid armén måste förete, på nöjaktigt sätt öfvervinnas.

På grund af det ofvan anförda hemställer utskottet,

att den ifrågavarande motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 april 1891.

På utskottets vägnar:

AUG. WIJKANDER.